

Europeiska centrumet för kontroll
av narkotika och narkotikamissbruk

PRESSMEDDELANDE från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

NYA DROGER: SVÅRIGHETER MED ATT "TRÄFFA ETT RÖRLIGT MÅL"

En mer innovativ och raffinerad marknad utgör ett problem för narkotikapolitiken, uppger ECNN

(5.11.2009, LISSABON **FÅR EJ OFFENTLIGGÖRAS FÖRE KL. 10.00 CET/lokal tid i Bryssel**) Europa står inför en alltmer komplex och föränderlig marknad för syntetiska droger, uppger **EU:s narkotikacentrum (ECNN)**. Leverantörerna är nu "mycket innovativa" när det gäller produktionsprocesser, produktutbud och marknadsföring och visar en förmåga att snabbt anpassa sig till de metoder som används för kontroll. En alltmer sofistikerad marknadsföring av lagliga alternativ till olagliga droger (så kallade "legal highs") är också en oroväckande utveckling. Svårigheterna med att "träffa ett rörligt mål" beskrivs i **ECNN:s "Årsrapport 2009: situationen på narkotikaområdet i Europa"**, som offentliggörs i dag i Bryssel.

EU:s system för tidig varning möjliggör bättre upptäckt av nya droger

EU gör framsteg när det gäller upptäckten av nya droger som dyker upp på den olagliga narkotikamarknaden, tack vare **EU:s system för tidig varning**, som inrättades som en mekanism för snabba insatser 1997 ⁽¹⁾. Över 90 substanser har hittills spårats upp via detta system. Under 2008 rapporterades 13 nya psykoaktiva ämnen av **EU:s medlemsstater** till **ECNN** och **Europol** genom systemet ⁽²⁾. Elva av dessa var nya syntetiska droger medan två var växter (kratom och kava). För första gången förekom en syntetisk cannabinoid, JWH-018, bland de rapporterade drogerna. Denna drog ger cannabisliknande effekter vid rökning (se information om "spice" nedan). I dag offentliggör **ECNN** en "drogprofil" på Internet för syntetiska cannabinoider ⁽³⁾.

"Syntetiska cannabinoider utgör det senaste steget i utvecklingen av 'designer drugs'", sägs det i rapporten – från fentanyl-baserade droger (1980-talet), till fenetylaminerna (sent 1980-tal) och tryptaminer (1990-talet), till piperaziner och katinonderivat (2000-talet). Det bör också noteras att det under 2008 jämfört med tidigare år var färre av de rapporterade ämnena som tillhörde de viktigaste kemiska grupperna (fenetylaminer, tryptaminer och piperaziner). Sex av de tretton ämnena var katinonderivat, en psykoaktiv ingrediens som finns i khat.

Övervakning av Internet – ECNN granskar narkotikamarknaden på Internet

Internet är numera en viktig marknadsplats för psykoaktiva ämnen och som möjliggör för handlare att till en bred allmänhet erbjuda alternativ till narkotikaklassad narkotika. I årets rapport framhävs den alltmer utvecklade internetmarknadsföringen av dessa "lagliga alternativ" i samband med att leverantörerna försöker kringgå kontrollerna.

Övervakning av Internet är en "allt viktigare del i identifieringen av nya narkotikatrender", enligt rapporten. Under 2009 granskade **ECNN** 115 Internetbutiker i 17 europeiska länder. Största delen av de identifierade Internetbutikerna fanns i **Storbritannien** (37 procent), **Tyskland** (15 procent), **Nederländerna** (14 procent) och **Rumänien** (7 procent).

Den stora mängd ämnen som uppträder på Internet kan vara allt från narkotika som används traditionellt i vissa delar av världen till kemikalier som är framställda på syntetisk väg i laboratorier och inte har testats på människor. Bland de nya produkter som säljs under 2009 finns "partypiller" som innehåller lagliga alternativ till det nyligen narkotikaklassade ämnet BZP ⁽⁴⁾. Andra innovationer på Internetmarknaden inkluderar skapandet av bestämda märken och användningen av lockande förpackningar, där ett tydligt exempel är "spice".

Ger "spice" en försmak av framtiden?

Produkter som marknadsförs under märket "spice" och som ofta säljs som rökelse har övervakats med hjälp av systemet för tidig varning sedan början av 2008. Enligt informationen på förpackningarna är dessa produkter en blandning av växt- eller örtmaterial (med så många som 14 olika ingredienser) ⁽⁵⁾. Tester som nyligen genomförts har dock visat att vissa partier även innehåller syntetiska cannabinoider. Fram till oktober 2009 har JWH-018 och åtta andra syntetiska cannabinoider påvisats i "spice"-produkter i Europa. Dessa ingredienser finns inte med på innehållsdeklarationen och kan därför konsumeras utan konsumentens vetskap.

ECNN uppger att nästan hälften (48 procent) av de 115 Internetbutiker som granskades under 2009 erbjöd "spice". Dessa var baserade i 14 olika europeiska länder men de flesta var baserade i **Storbritannien** (42 procent) medan ett betydande antal också fanns i **Rumänien** (15 procent), **Irland** (7 procent) och **Lettland** (7 procent). Det upptäcktes också att "spice" var tillgängligt i så kallade head- eller smartshops – kommersiella inrättningar som säljer "legal highs" – i åtminstone nio EU-medlemsstater (**Tjeckien, Tyskland, Lettland, Litauen, Luxemburg, Österrike, Polen, Portugal** och **Storbritannien**).

Oron över syntetiska cannabinoider har fått ett antal länder att vidta rättsliga åtgärder för att förbjuda "spice"-produkter eller besläktade föreningar (**Tyskland, Estland, Frankrike, Litauen, Luxemburg, Österrike, Polen** och **Sverige**). Minst 27 växtblandningar för rökning har nyligen marknadsförts på Internet som alternativ till "spice", under en rad olika namn (t.ex. "Smoke", "Sence"). Det snabba uppträdandet av ersättningsprodukter för "spice" visar tydligt förmågan hos denna marknad att snabbt reagera på förändringar i de psykoaktiva ämnenas rättsliga status.

ECNN:s direktör Wolfgang Götz kommenterar: "Försök att kringgå narkotikakontrollen genom att marknadsföra ämnen som inte är narkotikaklassade är inget nytt. Vad som är nytt är det stora utbudet av olika ämnen som nu utprovas, den aggressiva marknadsföringen av produkter med avsiktligt missvisande etiketter, den ökande användningen av Internet, och den snabbhet med vilken marknaden reagerar på kontrollåtgärder. Om 'spice' ger en försmak av framtiden kommer EU att behöva se till att dess svar är tillräckliga för att hantera denna växande utmaning."

ANDRA TENDENSER PÅ MARKNADEN FÖR SYNTETISKA DROGER

Den senaste tidens förändringar på ecstasymarknaden

Enligt dagens rapport innehöll de flesta ecstasypiller som analyserats fram till 2007 normalt MDMA eller något annat ecstasyläkande ämne (t.ex. MDA, MDEA). Nyare preliminära uppgifter antyder dock att detta kanske håller på att förändras i vissa EU-länder. I omkring hälften av de ecstasypiller som beslagtogs eller såldes i **Danmark** och **Nederländerna** påträffades till exempel inget MDMA. Tabletterna innehöll i stället mCPP ⁽⁶⁾.

Förändringarna på ecstasymarknaden kan vara en följd av de alltmer framgångsrika insatserna för att förhindra avledning av prekursor-kemikalier – de kontrollerade kemikalier som används för att framställa olagliga droger (se faktaruta, kapitel 4). Bristen på PMK, en viktig prekursor som används för att framställa MDMA, skulle kunna vara en förklaring till dessa förändringar i sammansättningen av ecstasy. Det kan ännu inte avgöras om utvecklingen är tillfällig eller om den är ett tecken på en mer betydande förändring på ecstasymarknaden. **ECNN** och **Europol** kommer under 2010 att offentliggöra en gemensam analys av ecstasymarknaden.

Europa ligger fortfarande främst när det gäller produktion av ecstasy. Tillverkningen är koncentrerad till **Nederländerna** och **Belgien** och i mindre utsträckning **Tyskland, Storbritannien** och **Polen**. Omkring 13 miljoner ecstasypiller konfiskerades i Europa under 2007. Det uppskattas att 10 miljoner europeiska vuxna (15–64 år) har provat ecstasy någon gång medan omkring 2,5 miljoner har använt drogen under det senaste året. De flesta användare är unga vuxna (15–34 år). Omkring 7,5 miljoner av dessa har någon gång provat ecstasy och omkring 2 miljoner har använt drogen under det senaste året. Trenden för användning av ecstasy är generellt sett stabil i Europa (se figur GPS-21, del i och del ii).

Metamfetamin kommer in på nya områden

Metamfetamin har ännu inte gjort någon större inbrytning på marknaden för stimulantia i Västeuropa, där kokain eller amfetamin fortfarande dominerar. Det finns emellertid vissa tecken på att metamfetamin börjar komma in på nya områden.

Historiskt sett är det främst i **Tjeckien** som metamfetamin har använts i Europa. Dagens rapport ger dock vid handen att det verkar som att drogen håller på att bli mer tillgänglig i delar av norra Europa, såsom **Norge** och **Sverige**, där amfetamin traditionellt sett har varit den vanligaste typen av stimulantia. Marknadsfaktorer och prekursorkemikalier verkar spela en viktig roll även här och produktionsanläggningarna tycks vara belägna i **Litauen**, vars geografiska läge kan underlätta import av prekursorer (BMK) för metamfetamin från länder utanför EU.

Under 2007 rapporterades nästan 4 500 beslag av metamfetamin i Europa, vilket motsvarade omkring 340 kilo. **Norge** stod för det klart högsta antalet beslag av metamfetamin (1 284) och för de största beslagtagna mängderna (167 kg). I **Sverige** beslagtogs näst störst mängd metamfetamin i Europa (51 kg) (se tabellerna SZR-17 och SZR-18).

Produktionen av metamfetamin i Europa har traditionellt sett skett i småskaliga "kökslaboratorier" i **Tjeckien** där små mängder produceras, vanligtvis för personligt eller lokalt bruk (omkring 390 av dessa laboratorier upptäcktes under 2007). **Europol** rapporterar dock nu att ett litet antal större anläggningar har upptäckts och oskadliggjorts i andra delar av Europa, såsom i **Tyskland** och i **Nederländerna** ⁽⁷⁾.

Dagens rapport från ECNN varnar: "Med tanke på hur förhållandevis lätt det är att framställa metamfetamin och de avsevärda negativa följderna som drogen kan få för folkhälsan finns det inget utrymme för självbelåtenhet." Ett typexempel är **Slovakien**, ett land där metamfetaminproblemen har ökat betydligt under de senaste åren. Omkring en fjärdedel (26 procent) av de klienter som inleder behandling i **Slovakien** anger nu metamfetamin som sin primärdrog.

I en kommentar till de nu publicerade uppgifterna drar ECNNs **direktör Wolfgang Götz** slutsatsen: "Den hastighet med vilken narkotikamarknaden rör sig och utvecklas visar hur globaliseringen och innovationen utgör ett växande problem för länderna. Dagens metoder för att övervaka och hantera användningen av nya psykoaktiva ämnen kommer också att behöva utvecklas om de ska hålla jämn takt med detta föränderliga fenomen".

Anm.:

De uppgifter som presenteras i "Årsrapport 2009" gäller år 2007 eller det senaste tillgängliga året.

Figurer och tabeller som nämns i detta pressmeddelande återfinns i *statistikbulletinen 2009*:

<http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Information om, och länkar till, allt material i samband med årsrapporten, pressmeddelanden, tjänster och evenemang finns tillgängliga på <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Detta pressmeddelande bygger i stor utsträckning på kommentaren till årsrapporten och kapitel 8 i årsrapporten.

⁽¹⁾ För mer information, se <http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs> och <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index40105EN.html>

⁽²⁾ För en fullständig förteckning över ämnena, se bilaga 2 till "EMCDDA–Europol Annual Report on the implementation of Council Decision 2005/387/JHA" <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33227EN.html>

⁽³⁾ Dropprofil om syntetiska cannabinoider – <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>

⁽⁴⁾ Den 3 mars 2008 antog Europeiska unionens råd ett beslut om att definiera 1-bensylpiperazin (BZP) som ett nytt psykoaktivt ämne som ska underställas kontrollåtgärder och straffrättsliga bestämmelser i EU-medlemsstaterna. Se <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index16783EN.html>

⁽⁵⁾ Se ECNN:s rapport om "spice" på: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers>

⁽⁶⁾ mCPP har övervakats med hjälp av systemet för tidig varning sedan 2004.

⁽⁷⁾ Se s. 20, ECNN och Europols rapport "Methamphetamine: a European Union perspective in the global context", <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index82068EN.html> Se även: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/methamphetamine>